

Hold

november

Észlelő	R	L	HK	F	Műszer
Berente Béla (Kocsér)	1	1	-	-	25,4 Cass.
Földesi Ferenc (Veszprém)	2	2	-	-	6,0 L
Fülöp József (Bóly)	2	2	4	-	10,0 T
Iskum József (Budapest)	-	-	-	1	10,0 L
Kocsis Antal (Balatonkenese)	2	2	-	-	8,0 L, 5,0 L
Kovaliczky István (Tatabánya)	-	-	-	2	15,0 MC
Ladányi Tamás (Balatonfűzfő)	1	-	-	-	5,0 L
Mogyorósi Imre (Budakeszi)	-	-	-	7	30,0 T, 11,0 L
Réti Lajos (Győr)	-	-	-	1	10,0 T
Szabó Rita (Balatonfűzfő)	1	-	-	-	5,0 L
Trexler László (Dorog)	-	-	-	3	8,0 L
Vicián Zoltán (Héhalom)	2	-	-	-	8,0 T

Összesen: 12 észlelő 36 megfigyelést küldött.

Rövidítések: R=részletrajz, L=szöveges leírás, HK=holdkráter keresztmet-
szet, HF=holdfázis, F=fotografikus észlelés, T=tükrös távcső, L=lencsés
távcső, S=légköri nyugodtság, T=légköri átlátszóság.

Változatlanul nagy az érdeklődés a holdészlelés iránt, amit ehavi 12 észlelőnk is bizonyít. Többen is jelezték észlelési szándékukat, érdeklődésüket három programunk iránt. Nekik elküldtük az észlelési programok leírását. Sajnos a kedvezőtlen időjárás, a sok borult ég miatt most kevesebb észlelés érkezett. Igen öröndetes, hogy ismét sok fotót kaptunk. Továbbra is várunk bármely alakzatot ábrázoló fotókat - régieket és újakat egyaránt. Még egyszer felhívjuk az észlelők figyelmét, hogy régebbi rajzaikat, szöveges leírásaikat is elküldhetik rovatunknak.

Mogyorósi Imre 30 cm-es f/5-ös, kitűnő optikájú, szépen megszerelt és segédberendezésekkel ellátott Newton-reflektorával kísérleti képeket készített, melyek nagyon jó minőségűek, sok részletet ábrázolnak. Kovaliczky István 150/2250-es Zeiss-Meniscas távcsővel szintén holdfényképezéssel kísérletezik, a lehető legtöbb részlet lefényképezése céljából. Trexler László 80/800-as refraktorával diaképeket készített. Az említett felvételeket egy későbbi számunk fotómellékletében tervezzük közölni.

Nagy segítséget jelent, hogy Szentmártoni Bélától megkaptuk az AAK észlelői által végzett holdészlelések anyagát - valamint korábbi anyagokat is -, amely 18 megfigyelő által készített 330 rajzot és leírást jelent az 1968-1975 közötti évekből. Ugyancsak megkaptuk Szentmártoni Béla saját észleléseit is. Elkövetkező rovatainkban ezekből a rajzokból is be fogunk mutatni néhányat. Ezúton is köszönjük ezt a hatalmas, gazdag anyagot, melynek révén számos objektumot tudunk vizsgálni és összehasonlítani.

Apianus-Playfair

1987.10.29. 17:00 UT

HF=06^d23^h32^m

100/900 reflektor

180x

S=3 T=3

Fülöp József, Bóly

Rutherford

1987.10.31. 16:48 UT

100/900 reflektor, 180x

S=5, T=4

Fülöp József, Bóly

Hold-dómok

Előző rovatunkban azt a kérdést tettük fel, hogy ki lesz az első észlelő, aki Hold-dóm megfigyelést küld be. Szinte egyidőben érkezett Fülöp József két rajza valamint Berente Béla rajza és leírása. Fülöp J. észleléseiből csak az egyik bizonyult dómnak: a Jansentől DK-re lévő (+510+200=+31°25'E; +11°34'N), bár még ez is kérdéses. Berente Béla az Arago kráter melletti két jól ismert dóm-párt, az Alfa és Béta jelű dómokat észlelte és egy érdekes jelenséget is tapasztalt, ezért bemutatjuk rajzát és leírását.

Arago-béta dóm = +20°01' E; +06°10' N

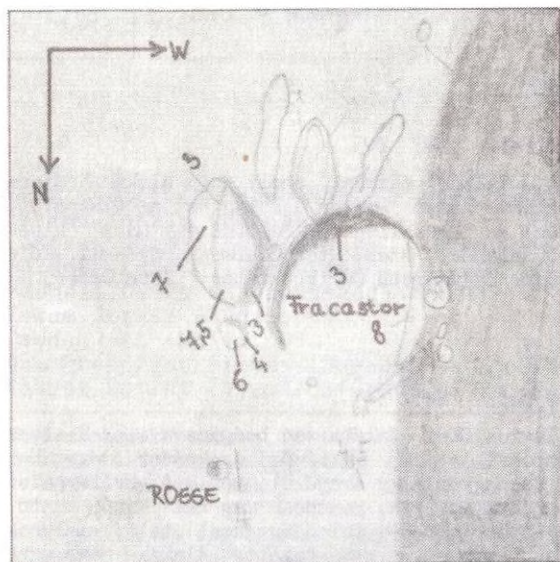
Arago-alfa dóm = +21°33' E; +07°30' N

1987.11.26. 16:30 UT 25,4 cm Cassegrain S=2-3 T=4-5

A terminátor mentén pásztázva figyeltem fel a feltűnő Arago kráterre és a mellette lévő három enyhe púpra. Az Arago kráter belsejének nagy részét árnyék fedi, amely nem teljesen szabályos, kicsit háromszögszerű. Az alfa és a béta jelű dómok jól látszanak, jellegzetes kerek, kupolaszerű kiemelkedések, enyhén ovális alakkal, tetejükön mélyedést nem láttam. A B-vel jelölt objektum az MMV térképen kráternek van jelölve, azonban én dómnak láttam, tetején parányi kalderával. Egy későbbi alkalommal a kedvező légkörnél érdemes lesz megvizsgálni újra ezt a környéket, hogy valóban dóm-e? (Berente Béla)

Kérjük észlelőinket, hogy a következő hónapokban vizsgálják meg ezt a vidéket, észleljék ezeket az alakzatokat, de a terület más érdekes objektumait is! Észlelőink munkáját segítendő most öt jól észlelhető dómra vonatkozó napkelte-napnyugta időpontokat közlünk az első negyedévre. A számításokat Molnár Iván (Galánta, CS) végezte. Ezúton is köszönjük szíves segítségét! A dómok észlelését a rájuk vonatkozó napkelte vagy napnyugta időpontok környékén érdemes megkísérlni, azonosításuk pedig a megadott koordináták alapján, a térképre berajzolt helyük segítségével végezhető.

Objektum neve	Napkelte (UT)		Napnyugta (UT)	
Valentine-dóm +152+510	1988.01.25.	16,21 UT	1988.01.10.	21,47 UT
Long. = +10 00'E	02.24.	04,47	02.09.	11,96
Lat. = +30 44'N	03.24.	19,93	03.10.	01,85
Beer-dóm -138+447	01.27.	05,39	01.12.	10,64
Long.	02.25.	19,60	02.11.	01,12
Lat.	03.26.	09,02	03.11.	14,98
Carlini-dóm -343+574	01.28.	17,73	01.13.	17,95
Long.	02.27.	02,92	02.12.	08,41
Lat.	03.27.	16,30	03.12.	22,23
Milichius-Pi dóm -510+175	01.29.	01,58	01.14.	06,76
Long.	02.27.	15,75	02.12.	21,22
Lat.	03.28.	05,11	03.13.	11,02
Alpesi-völgy dóm -019+730	01.26.	14,91	01.11.	20,17
Long.	02.25.	05,15	02.10.	10,66
Lat.	03.25.	18,58	03.11.	00,53

Fracastorius

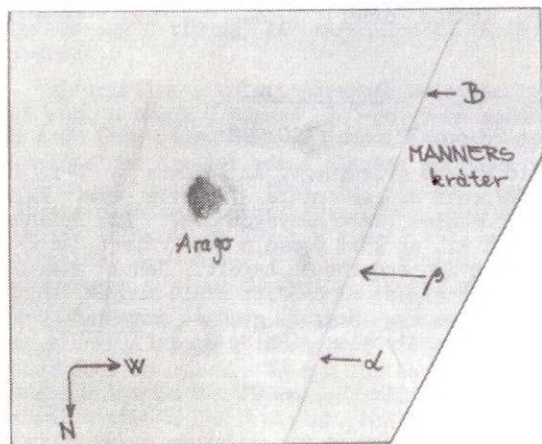
1987.11.25. 20:30 UT

80/600 refraktor

75x

S=9 T=4

Vicián Zoltán, Héhalom

Arago és - dóm

1987.11.26. 16:30 UT

25,4 cm Cassegrain

155x

S=2-3 T=4-5

Berente Béla, Kocsér

Szöveges leírások

LICETUS-HERACLITUS kráterek

1987.08.31. 18:31 UT 100/900 refl. S=6 T=5

180x: Igen érdekes, nagyméretű, feltűnő alakzat, amely szív alakú. Kráternek tűnik, de figyelmesen megnézve három kráter alkotja ezt az alakzatot, É-ről D-re: Licetus, Heraclitus és Heraclitus-D. Feltűnő egy nagy, kissé megnyúlt, központi csúcs szerű alakzat, szép, terjedelmes árnyékkal. Tőle DNY-ra látható a szintén feltűnő, nagyméretű Cuvier kráter. (Guth Gábor)

RUTHERFORD kráter

1987.10.31. 16:48 UT 100/900 refl. S=5 T=4

180x: A hatalmas és feltűnő Clavius DK-i falába van beágyazva ez a közepes méretű, de feltűnő kráter. Központi csúcsa feltűnő, a kráter méretéhez képest nagyon nagy. Alacsony, de nagyon nagy árnyékot vet. A kráterbelső sík, csak a DNY-i részén látható valamilyen, pontosan meg nem határozható, árokszerű, íves képződmény. A Rutherford K-i fele árnyékkal telt, melynek nincs éles "széle". A fal magas, keskeny, nem tagolt. Alakja rombuszra emlékeztet. Megnyúltságának aránya 1:2. A fal kifelé, NY felé vetett árnyéka sötét, hosszú. A Rutherfordtól D-re és DK-re néhány nagyobb, dómszerű alakzatot figyeltem meg. (Fülöp József)

APIANUS és PLAYFAIR kráterek

1987.10.29. 17:00 UT HF=06 nap 23 óra 32 perc 100/900 refl. S=3 T=3

180x: Szép kráterpáros, mindkettő kisebb gyűrűshegy. Az Apianus a D-i és valamivel nagyobb, mint társa. Központi csúcsa nincs. Belseje sík. Fala közepesen magas, tagolt. Keskeny, de éles szélű árnyékot vet. Az Apianus É-i falától keskeny hegyerinc indul ki, ez köti össze a két krátert. Az É-i és kisebb Playfair kráter fala sokkal erősebben tagolt. Néhol széles, másutt elkeskenyedik. Belsejének egyharmadát elmosódott szélű árnyék tölti ki. A központi csúcs nem feltűnő, alacsony. Nagyon gyenge árnyékot vet. Mindkét kráter kerek, de a Playfair szabálytalan. (Fülöp József)

Rajzos észlelések

Három rajzot mutatunk most be, amelyek közül két objektumról korábban szöveges leírást is olvashattunk. Kérjük az észleelőket, hogy a rajzok elkészítésén kívül szöveges leírást is készítsenek a látott alakzatok látványáról, kiegészítve a rajzot, leírva esetleg azt, amit a rajzon nem tudnak rögzíteni.

KOCSIS ANTAL